

SAN 209 Teorie etnicity a nacionalismu

FSS MU, JS 2006

Jakub Grygar

Kurs je zaměřený na procesy konstituování, mobilizaci a proměny etnických a národních identit. Budeme se soustředit především na situaci v Evropě od konce 19. století do současnosti, ale v souvislosti s diskusí klasických textů o etnicitě, nacionalismu a etnických/ národních konfliktech se dotkneme i situace v mimoevropských oblastech. Vedle děl hlavních teoretiků nacionalismu budeme rozebírat vybrané kratší, většinou anglicky psané případové studie, které se vztahují k tématu.

Podmínkou úspěšného absolvování kursu je aktivní účast na výuce doložená studiem textů označených jako „předpokládaná četba“, znalost alespoň dvou titulů označených jako základní literatura a schopnost poučené argumentace dílčích témat. Kurs je ukončen diskusí seminární práce v rozsahu 2.000 - 2.500 slov (cca 8 - 10 stran) sepsané na předem dohodnuté téma.

Seminární práci pošlete na adresu grygar@fss.muni.cz, soubor pošlete ve formátu „rtf.“ pod názvem „ten_esej_příjmení_jméno“. Na začátku eseje uveďte téma, které rozebíráte, vaše jméno a příjmení, emailovou adresu, ročník studia a kombinaci studovaných oborů. Ve výjimečných případech mi vytištěnou esej můžete doručit vytištěnou v mých konzultačních hodinách (čtvrky 16.00– 17.30, kancelář 3.48).

Poslední termín pro odeslání esejí je **pátek 9. června 2006 do 18.00 hod.**

Seznam témat navržených ke zpracování

- Teorie etnicity: srovnání dvou vybraných teorií.
- Teorie nacionalismu: srovnání dvou vybraných teorií.
- Politiky identity a současný regionalismus. Popis a rozbor konkrétního případu.
- Nacionalismus v postkomunistických státech. Popis a rozbor konkrétního případu.
- Sjednocování Evropy a národní identita
- Etnické/ národní identity a globalizace
- Vzpomínkové rituály a utváření etnické/ národní historie
- Reprezentace etnické/ národní skupiny v politické rétorice: diskursivní analýza
- Ikony etnické/ národní skupiny: sochy, památníky, architektura, hymny, vlajky, obrazy krajiny...
- Etnický konflikt: diskuse teorií
- Etnický konflikt: popis a rozbor konkrétního případu
- Orientalismus: utváření a reprezentace jinakosti. Popis a rozbor konkrétního případu.

Základní literatura

Anderson, Benedict. 1991. *Imagined Communities: reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Revised edition. London: Verso.

Barša, Pavel/ Strmiska, Maximilián. 1999. *Národní stát a etnický konflikt*. Brno: CDK.

Brubaker, Rogers. 1996. *Nationalism Reframed. Nationhood and the National Question in the New Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gellner, Ernest. 1993. *Národy a nacionalismus*. Praha: Hřibál.

Holý, Ladislav. 2001. *Malý český člověk a velký český národ. Národní identita a postkomunistická transformace*. Praha: SLON.

Smith, Anthony D. 1991. *National Identity*. Harmondsworth: Penguin.

Rozvrh kursu

Týden 1 (23. únor)
výuka odpadá

Týden 2 (2. březen)

Konstrukce etnicity jako antropologické kategorie, koloniální dědictví

Týden 3 (9. březen)

Primordialistické a konstruktivistické teorie etnicity

Předpokládaná četba:

Bazin, Jean. 2002. Každému svého Bambaru, *Cargo. Časopis pro kulturní/sociální antropologii*, 1,2/2002, s. 6-33. [text je dostupný na <http://www.volny.cz/antropologiehranic/texty/Bazin2002.html>]

Geertz, Clifford. 2000. Integrovaná revoluce: Primordiální postoje a občanská politika v nových státech. In *Interpretace kultur*. Praha: Slon. Str. 285 – 344.

Doporučená četba:

Eller, David Jack. 1999. *From Culture to Ethnicity to Conflict. An Anthropological Perspective on International Ethnic Conflict*. Michigan: The University of Michigan Press. Str. 1 – 94.

Van den Berghe, Pierre L. 1978. Race and ethnicity: a sociobiological perspective, *Ethnic and Racial Studies*, Vol. 1, No. 4, October 1978.

Týden 4 (16. březen)

Co to je národ? (Ernest Renan, Hans Kohn, Karl Deutsch, Benedict Anderson, Arjun

Appadurai)

Předpokládaná četba:

Anderson, Benedict. 2003. Pomyslná společenství. Miroslav Hroch (ed.), *Pohledy na národ a nacionalismus*. Praha: Slon. Str. 239 – 269.

Doporučená četba:

Greenfeld, Liah. 1992. *Nationalism. Five Roads to Modernity*, Cambridge, MA: Harvard University Press. Str. 3-21.

Renan, Ernest. 2003. Co je to národ? In Miroslav Hroch (ed.), *Pohledy na národ a nacionalismus*. Praha: Slon. Str. 24- 35. [v češtině publikováno také jako Renan, Ernest. 1993. Národ jako každodenní plebiscit, *Střední Evropa. Revue pro středoevropskou kulturu a politiku*, 9(31): 11-15.]

Deutsch, Karl. 2003. Růst národů: některé opakující se vzorce politické a sociální integrace. Miroslav Hroch (ed.), *Pohledy na národ a nacionalismus*. Praha: Slon. Str. 54 – 70.

Týden 5 (23. březen)

Co to je národ? (Miroslav Hroch, Ernest Gellner, Anthony Smith)

Předpokládaná četba:

Smith, Anthony. 2003. Etnický základ národní identity. Miroslav Hroch (ed.), *Pohledy na národ a nacionalismus*. Praha: Slon. Str. 270 - 296.

Doporučená četba:

Gellner, Ernest. 1993. *Národy a nacionalismus*. Praha: Hříbal.

Hroch, Miroslav. 2000. Social Preconditions of National Revival. A Comparative Analysis of the Social Composition of Patriotic Groups among the Smaller European Nations, New York: Columbia University Press.

Týden 6 (30. březen)

Mobilizace identit: historie

Požadovaná četba:

Dietler, Michael. 1994. „Our Ancestors the Gauls“: Archeology, Ethnic Nationalism, and the Manipulation of Celtic Identity in Modern Europe. *American Anthropologist* 96 (3): 584-605.

Doporučená četba:

Hobsbawm, Eric/ Ranger, Thomas. eds. 1983. *The Invention of Tradition*, Cambridge: Cambridge University Press.

Shils, Edward. 1981. *Tradition*. Chicago: The University of Chicago Press. Str. 195 – 212 (Stability and change in tradition).

Týden 7 (6. duben)

Čtecí týden – přednáška se nekoná

Týden 8 (13. duben)

Mobilizace identit: ekonomická situace a sociální vylučování

Požadovaná četba:

Fox, Jon E. 2005. *From national inclusion to economic exclusion: Ethnic Hungarian labor migration to Hungary*. – Unpublished manuscript

Doporučená četba:

Hutchinson, John. 2001. Nations and Culture, in *Understanding Nationalism*, Gubirna, Montserrat – Hutchinson John (eds.), Cambridge, Oxford: Polity Press. Str. 74 - 96

Týden 9 (20. duben)

Mobilizace identit: sdílená ‚kultura‘?

Požadovaná četba:

Edensor, Tim. 2002. Representing the Nation: Scottishness and *Braveheart*. In *National Identity, Popular Culture and Everyday Life*. Oxford: Berg. Str. 139 – 170.

Doporučená četba:

Mitchell, Don. 1995. There is No Such Thing as Culture: Towards a reconception of the Idea of Culture in Geography, *Transactions of the Institute of British Geographers*, Vol. 20, Nu. 1. Str. 102 – 116.

Týden 10 (27. duben)

Regionalismus a neo-nacionalismus: Baskicko

Požadovaná četba:

Urla, Jacqueline. 2003. Kafe Antzokia. The Global meets the Local in Basque Cultural Politics. In *Papeles del CEIC*, No 10, CEIC (Centro de Estudios sobre la Identidad Colectiva, Universidad del País Vasco,

<http://www.ehu.es/CEIC/papeles/10.pdf>

Doporučená četba:

Heiberg, Marianne. 1989. The moral community, from clandestinity to power. In *The making of the Basque nation*. Cambridge: Cambridge University Press. Str. 103 – 129.

Lynch, P. 1996. *Minority Nationalism and European Integration*, Cardiff: University of Wales Press.

McNeill, Donald. 2000. McGuggenisation? National identity and globalization in the Basque country. *Political Geography* 19 (2000): 473 – 494.

Týden 11 (4. květen)

Nacionalismus v postkomunistických zemích

Požadovaná četba:

Pickles, John. 2001. *There are no Turks in Bulgaria. Violence, Ethnicity, and Economic Practice in the Border Regions and Muslim Communities of Post-Socialist Bulgaria*. Max Planck Institute for Social Anthropology Working Paper, No 25. [PDF]

Doporučená četba:

Armstrong, John A. 2001. Postcommunism and nationalism, in: Gubirna, Montserrat; Hutchinson, John (ed.) *Understanding Nationalism*, Cambridge, Oxford: Polity Press, p. 182 – 206.

Brubaker, Rogers. 2003. Přehodnocení národní identity: národ jako institucionalizovaná forma, praktická kategorie, nahodilá událost. Miroslav Hroch (ed.), *Pohledy na národ a nacionalismus*. Praha: Slon. Str. 375 – 385.

Týden 12 (11. květen)

Teorie etnického konfliktu: rozpad Jugoslávie

Požadovaná četba:

Woodward, Susan. 1995. *Balkan Tragedy: Chaos and Dissolution after the Cold War*, Washington DC: Brookings Institution. Str. 223-272.

Doporučená četba:

Ballinger, Pamela. 2004. "Authentic Hybrids" in the Balkan Borderlands, *Current Anthropology*, Vol. 45, Nu. 1.

Cushman, Thomas. 2004. Anthropology and Genocide in the Balkans. An Analysis of Conceptual Practices of Power. *Anthropological Theory*, 4 (1): 5 – 28.

Horowitz, Donald, L. 1985. *Ethnic Groups in Conflict*. Berkeley: University of California Press.

Udovički, Jasmina. 1995. Nationalism, Ethnic Conflict, and Self-Determination in the Former Yugoslavia, in *The National Question. Nationalism, Ethnic Conflict, and Self-Determination in the 20th Century*, Berch Berberoglu (ed.), Philadelphia: Temple University Press. Str. 280 – 314.

Týden 13 (18. květen)

Etnicita jako jinakost „těch Druhých“ I.

Požadovaná četba:

Said, Edward. 1978. *Orientalism*. NY: Pantheon Books. (kapitola The Scope of Orientalism).

[text, který je na IS k dispozici jako „Orientalism“ je z The Edward Said Reader, ed. Moustafa Bayoumi a Andrew Rubin, NY: Vintage Books. Str. 63 – 113.]

Doporučená četba:

Appadurai, Arjun. 1996. *Modernity at Large. Cultural Dimensions of Globalization*. Minnesota: University of Minnesota Press. Str. 48 – 65.

Margalit, Avishai/ Buruma, Ian. 2005 [2003]. *Okcidentalismus*. <http://glosy.info/texty/okcidentalismus/>

Vietnamci a české pivo: <http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/prog19680.html?ilink=30456&porad=1097181328>

Týden 14 (25. květen)

Etnicita jako jinakost „těch Druhých“ II.

Požadovaná četba:

Glaeser, Andreas. 2005. *Unimaginable communities. Mass-mediated political epistemologies of the foreign in contemporary Germany*. [PDF]

Doporučená četba:

Guibernau, Montserrat. 2001. Globalization and the Nation-state, in: Guibernau, Montserrat; Hutchinson, John (eds.) *Understanding Nationalism*, Cambridge: Polity Press. Str. 242-268.

Smith, Anthony D. 1995. *Nations and Nationalism in a Global Era*, Cambridge: Polity Press.

Bauman, Zygmunt. *Globalization. The Human Consequences*, New York: Columbia University Press. Str. 55 – 76.

Stolcke, Verena. 1995. Talking Culture. New Boundaries, New Rhetorics of Exclusion in Europe, *Current Anthropology*, Vol. 36, Nu. 1. Str. 1 – 24.

Lowenthal, David. 2000. 'European identity': An Emerging Concept, *Australian Journal of Politics and History*, Vol. 46, Nu. 3. Str. 314 – 321.

Llobera, Josep R. 1997. The Future of Ethnonations in a United Europe, in: Wicker, Hans-Rudolf (ed.) *Rethinking Nationalism and Ethnicity. The Struggle for Meaning and Order in Europe*, Oxford, New York: Berg. Str. 43 – 56.